

OUTDOORS ETELÄ-POHJANMAA –
LUONTOKOhteet TUNNETUKSI
1.1.2017-30.11.2018

LOPPURAPORTTI

SANNA JYLLILÄ
SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU OY / LIIKETOIMINTA JA KULTTUURI
Hankenumero 35676

Sisällys

Yhteenveto hankkeesta/ tiivistelmä	2
Hankkeen tavoitteet	3
Määrälliset tavoitteet	3
Hankkeen toimenpiteet ja toteutus	4
Toimenpiteet	4
Yhteistyö	4
Tuotekehitys ja markkinointi	6
Tiedottaminen.....	8
Hankkeen aikataulu	11
Resurssit.....	11
Toteutuksen organisaatio	11
Kustannukset	12
Raportointi ja seuranta	12
Yhteistyökumppanit.....	12
Tulokset ja vaikutukset	12
Esitykset jatkotoimenpiteiksi	14
Allekirjoitukset	14
LIITE 1: HANKKEEN TAVOITTEET JA TOIMENPITEET	16

Yhteenvedo hankkeesta/ tiivistelmä

Luontomatkailu on yksi nopeimmin kehittyvistä matkailun osa-alueista. Luontomatkailijoiden vaatimukset ovat kasvaneet ja retkeilyreitiltä ja luontokohteelta odotetaan paljon. Infrastruktuurin ja rakenteiden tulee olla laadukkaita ja kohteiden tulee sisältää elämyksellisiä elementtejä. Maisemaa ja moniaistisuutta tulee hyödyntää entistä paremmin. Luontokohteita suunniteltaessa ja markkinoitaessa pitää huomioida niiden liiketoiminnan mahdollisuudet ja elinkeinon tarpeet.

Outdoors Etelä-Pohjanmaa – luontokohteet tunnetuksi –hanke vastasi tarpeeseen parantaa olemassa olevien reittien ja luontokohteiden hyödynnettävyyttä niin liiketoiminnan kuin myös luontomatkailijan näkökulmasta kansallisen Outdoors Finland –katto-ohjelman luomien kriteereiden ja työkalujen pohjalta. Hankkeen kehittämistoimenpiteet jakautuivat seuraaviin osa-alueisiin: 1) yhteistyö, 2) tuotekehitys ja markkinointi ja 3) tiedottaminen. Hankkeen tavoitteena oli edistää yhteistyötä alueellisten toimijoiden kesken, lisätä luontokohteiden tunnettavuutta sekä laajentaa luontoreitistötarjontaa kestävä ja vastuullisen tuotekehityksen toimenpiteiden avulla. Toimenpiteet liittyen olemassa olevien reittien markkinointiin ja reittien tuotteistamiseen palvelevat ensisijaisesti omatoimisia yksittäismatkailijoita ja tukevat alueella toimivien maaseutu- ja matkailuyritysten palvelutarjontaa.

Hankkeen kehittämistyö painottui kolmeen eri luontomatkailuteemaan: **patikointi-, melonta- ja pyöräily**. Hankkeen aikana kartoitettiin tarjontaa koko Etelä-Pohjanmaan alueelta ja valittiin OutdoorsFinlandin reittisuositukset mahdollisimman kattavasti täyttävät reitit kaikkien kolmen luontomatkailuteeman osalta. Hanke teetti patikointireiteistä myös vaativuusluokittelut ja kansainvälisiä matkailijoita ajatellen kakista reittikuvauksista laadittiin myös kieliversiot englannin ja ruotsin kielellä. Informatiivisten reittikuvausten tarkoituksena on auttaa matkailijoita löytämään luontokohteemme ja houkutella lähtemään retkelle luontoreiteille joko omatoimisesti tai opastetusti. Tavoitteena oli myös herätellä palveluntarjoajia aktiivisemmin hyödyntämään luontokohteita omassa tuotetarjonnassaan. Toimenpiteiden pidemmän tähtäimen tavoitteena on lisätä alueen vetovoimaisuutta luontomatkailukohteena ja pidentää alueella matkailijoiden viipymää.

Hankkeen ensisijaisena kohderyhmänä olivat maaseudun mikroyritykset, jotka tarjoavat matkailu- ja vapaa-ajan palveluita. Hankkeen yhteistyön edistäminen perustui toimijoiden väliseen tiedon ja hyvien käytänteiden jakamiseen, jolloin hanke välillisesti kohdistui Etelä-Pohjanmaan alueen kuntiin ja kuntien vapaa-aika- sekä liikuntatoimiin, alueen matkailun kehittäjätahoihin, liikuntaan ja vapaa-aikaan liittyviin yhdistyksiin, palveluita käyttäviin matkailijoihin ja maaseudun asukkaisiin. Hankkeen yhteistyökumppanina oli Lakeuden Elämysliikunta ry, joka on vuonna 2008 Seinäjoen seudun luontoreitistöjen kehittämistyöhön perustettu yhdistys. Valtakunnallinen OF –katto-ohjelman alaisena toimiva Luonto- ja reitistökoordinaatio -hanke ja sen kautta VisitFinland olivat keskeisiä yhteistyötahoja tiedonjakamisen ja työpajojen ja koulutusten osalta.

Hankkeen hallinnoijana toimi Seinäjoen ammattikorkeakoulu Oy, Liiketoiminta ja kulttuuri -yksikkö. Hankkeentoteutusaika oli 1.1.2017 – 30.11.2018. Hanketta rahoitti Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus Manner-Suomen maatalouden kehittämisrahastosta.

Hankkeen tavoitteet

Hankkeen tavoitteena oli kehittää alueen olemassa olevien luontokohteiden ja -reitistöjen käyttöä ja matkailullista hyödynnettävyyttä maaseudun matkailuyritystoiminnassa. Reitistöjen tuotteistamisella ja markkinoinnilla lisätään maaseudulla toimivien yritysten liiketoimintaedellytyksiä, tuetaan kannattavuutta ja kasvua. Tavoitteena oli edistää luontoreittien ja luontokohteiden laajempaa matkailukäyttöä. Hankkeessa vietiin eteenpäin kolmea OF-katto-ohjelman mukaista luontomatkailuteemaa: **vaellus-, melonta- ja pyöräily**. Läpileikkaavina teemoina hankkeen kaikissa toimenpiteissä otettiin huomioon **kansainvälisyys, esteettömyys, vastuullisuus ja turvallisuus**. Hankkeen päätavoitteet oli jaettu kolmeen kokonaisuuteen:

1) Yhteistyö

- Yhteistyön edistäminen eri toimijoiden kesken
- Yhteisen toimintamallin kehittäminen ja verkostomaisen toiminnan edistäminen
- Yritysrühmähankkeiden edistäminen

2) Tuotekehitys ja markkinointi

- Etelä-Pohjanmaan profiloinnin edistäminen luontomatkailukohteeksi
- Matkailun mikroyritysten aktivointi luontokohteiden hyödyntämiseen omassa palvelutarjonnassa
- Matkailun mikroyritysten toimintaa tukevan palvelutarjonnan saattaminen markkinoille

3) Tiedottaminen

- Etelä-Pohjanmaan luontokohteiden tunnettuuden lisääminen
- Etelä-Pohjanmaan luontokohteiden löydettävyyden edistäminen
- Vastavuoroinen tiedottaminen luontokohteista ja reiteistä sidosryhmien kesken

Määrälliset tavoitteet

Hankkeen määrällisiksi tavoitteiksi oli asetettu seuraavien toimenpiteiden toteuttaminen:

- Outdoors Etelä-Pohjanmaa yhteistyöverkoston koordinointi, joka koostuu reittien ylläpitäjistä ja keskeisistä toimijoista.
- 4 työpajan järjestäminen
 - Luontokohteiden hyödyntäminen/ Luonnosta liiketoimintaa ja hyvinvointia – valmennus (2 pv)
 - Luontokohteiden tuotekehitys (1kpl)
 - Luontokohteiden markkinointi (1kpl)

- Matkailumarkkinointiin soveltuvien luontoreittien tuotekorttien laatiminen kieliversioineen ja julkaiseminen valituissa kanavissa:
 - 8 vaellusreittiä
 - 4 pyöräilyreittiä
 - 4 melonta- ja/tai soutureittiä
- Tiedottaminen
 - Uutiskirje (8kpl)
 - Blogikirjoitus (12kpl)
 - Etelä-Pohjanmaan luontokohteiden vetovoimasta liiketoimintaa (verkkojulkaisu)

Hankkeen toimenpiteet ja toteutus

Virallinen hankeaika alkoi 1.1.2017. Rahoituspäätös saatiin helmikuun alussa, joten hanke pääsi alkamaan hieman suunniteltua myöhemmin. Hankkeen alkuperäinen toteutusaika oli 31.3.2018 saakka, mutta hankkeelle haettiin jatkoaikaa 30.11.2018 asti lumettomana aikana toteutettavien toimenpiteiden loppuunsaattamiseksi.

Toimenpiteet

Hankkeessa toteutetut toimenpiteet on seuraavassa esitelty hankesuunnitelmaan kirjattujen kolmen päätavoitteen mukaisesti.

Yhteistyö

OF Etelä-Pohjanmaa aluetiimin koollekutsuminen ja koordinointi vastasivat tavoitteena olevaan yhteistyön sekä verkostomaisen toiminnan edistämiseen. OF aluetiimin toimintaan olivat tervetulleita luontokohteiden kehittämisestä kiinnostuneet tahot. Mukana tiimissä on ollut luontoreittien ja luontokohteiden ylläpitäjiä, matkailu- ja ohjelmapalveluyrittäjiä, kuntien ja kaupunkien edustajia, matkailun aluekehittäjiä ja yhdistyksiä eri puolilta Etelä-Pohjanmaata. Aluetiimin tapaamisiin on hankkeen aikana osallistunut yhteensä 54 eri henkilöä. **Aluetiimin tapaamiset** järjestettiin hankkeen aikana seuraavasti:

- 4.4.2017 Seinäjoella Joupiskan rinneravintolassa (24 osallistujaa)
- 15.5.2017 Vimpelissä Lakeavaarassa (15 osallistujaa)
- 17.8.2017 Kurikassa Jyllinkosken luontopolulla (9 osallistujaa)
- 11.12.2017 Ilmajoella Erkin Haussissa (12 osallistujaa)
- 7.3.2018 Kuortaneen Urheiluopistolla (15 osallistujaa)
- 24.5.2018 Kauhajoella Katikankanjonissa (12 osallistujaa)

Aluetiimin toiminta perustui verkostomaiseen toimintatapaan ja sillä oli tärkeä rooli ajankohtaistiedon jakamisessa ja Outdoors Finlandin ja VisitFinlandin tuotesuosittelun ja työkalujen jalkauttamisessa omille sidosryhmille. Aluetiimin toiminnassa mukana olevien tahojen kautta saatiin myös tietoa potentiaalisista luontoreiteistä, jotka soveltuisivat matkailulliseen käyttöön ja täyttävät VisitFinlandin kriteerit.

Hanke on ollut aktiivinen verkostoitumisessaan eri toimijoiden kanssa. Myös useat toimijat ovat ottaneet aktiivisesti yhteyttä hankkeeseen päin. Ohessa on lueteltu yrityksiä ja yhdistyksiä, joihin on hankkeen aikana oltu yhteydessä tai joiden kanssa on tehty yhteistyötä:

- Wild Adventure Finland
- Taikapolku
- FatbikeMesikämmen
- Kipinäkodan luonto- ja elämispalvelut
- HT Human Touch Heidi Mehtonen
- Kuortaneen Urheiluopisto
- Cycli
- Seinäjoen Pyöräpojat ry
- Etelä-Pohjanmaan Matkailu Oy
- Lakeuden Elämysliikunta ry
- Kyrönjoen Koskihäijt ry
- Suomen Latu
- Kuortaneen latu, Lakeuden latu
- Kraatterijärven toimijat ry
- Yliluoman kyläseura ry
- Evijärvi-Seura ry ja Uittomieskämppä
- Etelä-Pohjanmaan alueen kunnat ja kaupungit
- Kuntien elinkeinoyhtiöt: Into Oy, JPYP Oy
- Leader Aisapari ry
- Leader Kuudesta ry
- Leader Suupohja ry
- Leader Liiveri ry
- Retkipaikka.fi
- Metsähallitus
- VisitPohjanmaa –yhteistyöverkosto
- Maakuntakorkeakoulu (SeAMK)

Hankkeiden välinen yhteistyö on ollut aktiivista ja sen kautta on saatu synergiaetuja tiedottamisessa ja työpajojen järjestelyissä. Yhteistyötä on tehty mm. seuraavien hankkeiden kanssa:

- Lauhanvuori-Hämeen kangas Geopark –hanke (Kankaanpään kaupunki)
- Lauhanvuori Geopark-alueen matkailupalvelujen kehittämishanke (Leader Suupohja)
- Green Care tunnetuksi Etelä-Pohjanmaalla –hanke (Rusalia-instituutti, SeAMK ja Sedu)
- Soinin ExtremePark –hanke (Soinin kunta)
- Ähtärin talviaktiiviteettien kehittäminen –hanke (Ähtärin kaupunki)
- Kirkkotiet –hanke (PLU)
- Kyrkösjärven vesielämysreitti –hanke (Kyrönjoen Koskihäyt)
- Paikallistuntijat –hanke (Järviseudun kansalaisopisto)
- Kestävät kylät- ja Kylille –hankkeet (Aisapari ry)
- Matka kasvuun –hanke (SeAMK)
- Maaseudun matkailu yhteistyöllä kasvuun –hanke (SeAMK)
- Outdoors Finland –koordinaatiohanke (valtakunnallinen katto-ohjelma/ Visit Finland)
- Rural Finland I (maaseutumatkailun koordinaatiohanke)

Hankkeen projektipäällikkö on osallistunut Etelä-Pohjanmaan matkailukehittäjien tapaamisiin 24.4.2017, 10.10.2017, 13.2.2018, 4.5.2018 ja 21.9.2018 sekä ELYn kehittäjäverkoston tapaamiseen 3.10.2017.

Projektipäällikkö on osallistunut myös valtakunnallisiin seminaareihin ja tapaamisiin:

- Luontomatkailun ja kestävän kehityksen seminaari, Helsinki 14.-15.11.2017
- Reitistöhankeiden vetäjien tapaaminen, Helsinki 15.11.2017
- Rural Finland –matkailukehittäjien vk. tapaaminen, Helsinki 29.11.2017
- Matka2018 –messut 19.1.2018
- Outdoors Finland –loppuseminaari, Helsinki 23.5.2018

Tuotekehitys ja markkinointi

Työpajat vastaavat tavoitteeseen matkailun mikroyritysten aktivoinnista luontokohteiden hyödyntämiseen omassa palvelutarjonnassaan.

Luontokohteiden hyödyntämiseen liittyvä **Luonnosta liiketoimintaa ja hyvinvointia –valmennus** (2 pv) järjestettiin 5.-6.6.2017 Lapuan Simpsiöllä. Valmennus sisältyi valtakunnallisen Outdoors Finland –koordinaatiohankkeen alueelliseen toimintaan. Työpajan vetäjänä toimi Pirjo Räsänen Outdoors Finland –hankkeesta. Valmennuksen ensimmäiseen päivään osallistui yhteensä 21 henkilöä ja valmennukseen liittyvään maastopäivään 11 henkilöä. Maastopäivän aikana arvioitiin Piispanpolku-Kalliomaanpolku –reittiä, joka on luokiteltu aiemmassa hankkeessa OF-kriteereitä noudattaen. Valmennuspäivien sisällöstä julkaistiin blogikirjoitus hankkeen blogissa ja valmennuksen aineisto on nähtävillä blogin Materiaalit-osiossa.

Hankeyhteistyönä järjestettiin Green Care –tunnetuksi Etelä-Pohjanmaalla! –hankkeen kanssa matkailuyrittäjille suunnattu ilta Kurikassa 12.10.2017 (14 osallistujaa). Tilaisuudessa esiteltiin hanketta sekä kerrottiin luontokohteiden, luontoavusteisuuden ja green caren mahdollisuuksista yritysten oman palvelutarjonnan laajentamisessa. Tilaisuudessa case-ohjelmanpalveluyrityksenä oli Hiking Travel, Hit Ylöjärveltä, jonka omistaja Liisa Tyllilä esitteli yrityksen luontolähtöisiä palveluita.

Syksyn 2017 aikana järjestettiin **kaksi tuotteistamiseen ja monikanavaisuuteen liittyvää työpajaa**. **Tuotteistaminen ja omatoimisten pakettien rakentaminen** -työpaja järjestettiin 13.11.2017 Seinäjoella Luontotalo Kämpälikössä. Työpajan vetäjänä toimi Pirjo Räsänen, joka on VisitFinland Akatemian nimetty kouluttaja omatoimisten pakettien tuotteistamisessa. Työpajaan osallistui yhteensä 26 henkilöä. Työpajassa ideoitiin tuotteita reittikartoituksessa esiin nousseiden reittien ympärille. Tuoteideoita jatkotyöstöä varten syntyi 6 kpl. **Markkinointi ja viestintä -työpaja** järjestettiin 28.11.2017 Luontotalo Kämpälikössä Seinäjoella. Tässä työpajassa mietittiin ensimmäisessä työpajassa syntyneiden luontomatkailutuoteideoiden monikanavaista viestintää ja myyntikanavia. Työpajassa monikanavaisuudesta puhui Antti Huttunen Retkipaikasta. Työpajaan osallistui 14 henkilöä. Työpajojen annista julkaistiin blogikirjoitus hankkeen blogissa ja työpajojen aineisto ja tuoteaihiosta laadittu kooste on nähtävillä blogin Materiaalit-osiossa.

Palvelun tarinapolku -työpaja järjestettiin 16.4.2018 Seinäjoella jälleen hankeyhteistyössä Green Care tunnetuksi Etelä-Pohjanmaalla! –hankkeen kanssa. Osallistujia työpajassa oli 22 henkilöä. Työpajassa keskityttiin siihen, miten yksi palvelu tai luontoreitti voidaan käsikirjoittaa asiakkaalle koettavaksi tarinaksi. Työpajan vetäjänä toimi tarinallistaja Anne Kalliomäki, joka myöhemmin kirjoitti myös hankkeen julkaisuun eteläpohjalaisten elementtien hyödyntämisestä luontomatkailussa. Teksti on luettavissa myös hankkeen blogissa: <https://outdoorsetelapohjanmaa.wordpress.com/2018/10/29/tarinallista-luontoreittiisi-aitoa-etelapohjalaisuuden-tuntua/>

Hankkeen jatkoajan toimenpiteeksi kirjattiin kentältä tulleen toiveen mukaan **Reittiluokittelijakoulutus**, joka järjestettiin 18.5.2018 Seinäjoella. Reittiluokittelijakoulutus osoittautui kiinnostavaksi koulutukseksi, sillä siihen osallistui 29 henkilöä. Koulutuksen vetäjänä oli Pirjo Räsänen. Alueellamme on nyt useita henkilöitä, joilla on valmius luokitella reittejä Suomen Ladun vaatimusluokittelun mukaan.

Hankkeen yhtenä keskeisenä toimenpiteenä oli alueen luontoreittien esille tuominen. Hankkeen toimenpiteenä oli matkailullisesti merkittävien vaellus-, vesistö- ja pyöräilyreittien kartoittaminen. Kartoittaminen ja reitteihin tutustuminen oli ennakoitua työläämpää, sillä hankkeen toimialueena oli koko Etelä-Pohjanmaa ja kaikki kartoitukseen valitut reitit eivät osoittautuneet matkailukäyttöön. Reittien kartoittamisessa hyödynnettiin myös aluetiimin jäsenten omien kuntiensä ja alueidensa tuntemusta. Luokiteltaviksi valitut reitit edellyttivät myös maanomistajasopimusten voimaansaoloa matkailullisten vaatimusten täyttämisen lisäksi. Joitakin potentiaalisia reittejä ei voitu puuttuvan ylläpidon vuoksi ottamaan mukaan. (reittikartoitus)

Tiedottaminen

Tiedottamisen tavoitteena oli välittää tietoa luontomatkailun kehittämiseen liittyvästä tutkimustiedosta, tuotesuosituksista ja tuotekehityksen tueksi laadituista työkaluista. Hankkeen alussa laadittiin tiedotus- ja viestintäsuunnitelma ja sitä päivitettiin hankkeen edetessä. Suunnitelma piti sisällään viestintään ja tiedottamiseen liittyvät tehtävät, toimenpiteet ja vastuuhenkilöt. Viestintäsuunnitelmassa hankkeen tiedotuskanaviksi valittiin blogi, Twitter ja uutiskirjeet MailChimp-ohjelmalla. Blogi toimi myös hankkeen nettisivustona, jonne tallennettiin hankkeen aikana tuotettu materiaali ja ajankohtaiset asiat. Blogi löytyy osoitteesta: <https://outdoorsetelapohjanmaa.wordpress.com/>.

- Hankkeen aikana **blogissa** julkaistiin **18 blogikirjoitusta**.
- **Uutiskirjeitä** on hankkeen aikana lähetetty **10 kpl** (jakelulistalla n. 400 osoitetta)
- **Twitter-tiliä** <https://twitter.com/outdoorsEP> päivitettiin säännöllisesti ja jaettiin ajankohtaisia luontomatkailuun liittyviä asioita, uutisia ja tapahtumia omalta alueeltamme sekä muualta Suomesta.

Etelä-Pohjanmaan luontoreiteiltä kansainvälisille markkinoille –julkaisu valmistui marraskuussa 2018. Julkaisun tarkoituksena on kuvata Etelä-Pohjanmaan luontomatkailukohteiden tilaa esimerkein sekä pohtia liiketoimintapotentiaalia, joka alueelle kohteissa on vielä laajemmin hyödyntämättä. Julkaisun kirjoittamiseen osallistui joukko aktiivisia hankkeessa mukana olleita toimijoita sekä hankkeen projektipäällikkö Sanna Jyllilä ja työkokeilussa ollut YTM Kirsi Nikkola (matkailututkimus), jotka myös vastasivat julkaisun toimittamisesta. Julkaisusta tehtiin ainoastaan sähköinen versio ja sen pysyvä osoite on: <https://www.theseus.fi/handle/10024/155135>.

Eteläpohjalaisista luontokohteista kertova **video** valmistui myös marraskuussa 2018. Video kuvattiin SeAMKin kulttuuripuolen harjoittelijoiden työnä ja kuvaukset tehtiin toukokuussa 2018. Videossa esitellään kolme hankkeen teemaa ja hanketyöntekijät toimivat retkeilijöinä patikoiden, meloen ja pyöräillen. Kuvaspaikat olivat Lauhanvuoren kansallispuisto (pyöräily), Jyllinkosken luontopolku (patikointi) ja Seinäjoki (melonta). Maastopyöräily ja melontakalusto sekä melontaopastuksen tehtiin yhteistyössä Wild Adventure Finlandin kanssa. Videota voidaan hyödyntää luontokohteidemme markkinoinnissa esimerkiksi VisitPohjanmaa-sivustolla ja toimijoiden sivuilla. Video on pysyvästi SeAMKin YouTube –kanavassa: <https://youtu.be/8MQzkXC73t4>.

Hankkeen yhtenä pääasiallisena tehtävänä oli **yhteydenpito luontoreittien ylläpito- ja kehittäjätahoihin ja paikallisiin matkailuyrittäjiin**. Lisäksi yhteydessä oltiin hankkeen toimintojen kannalta tarpeellisiin ja keskeisiin sidosryhmiin, kuten rahoittajiin, kuntiin, oppilaitoksiin ja muihin matkailualan toimijoihin ensisijaisesti maakunnassa, mutta myös valtakunnallisesti. Hanke on pyrkinyt verkostoitumaan laajasti eri tahojen kanssa ja aktivoimaan yrityksiä ja muita toimijoita hankkeen toimenpiteisiin. Hanke osallistui Järvisseudun Masterplanin laatimisprosessiin, jossa luontomatkailu ja luontoreittien kehittäminen ovat mukana toteuttamisen toimenpide-ehdotuksissa. Hanke on osallistunut myös Lehtimäen Valkealammen MasterPlanin laatimiseen, sekä ollut yhteydessä Soinin

luontomatkailuhankkeisiin. Lauhanvuori-Hämeen kangas Geopark-alueen hankkeiden kanssa on pidetty aktiivisesti yhteyttä.

Muut tilaisuudet, jossa hanketta on esitelty:

- Green Caren mahdollisuudet matkailuyrityksille 27.9.2018, Alahärmä (11 osallistujaa)
- Lapuan matkailuilta 25.10.2017 (10 osallistujaa)
- Kauhavan matkailuyrittäjien aamupala 31.10.2017
- Yhdessä enemmän -matkailuilta 1.11.2017 Lappajärvi (28 osallistujaa)
- Rohkeasti eteenpäin –seminaari 15.3.2018 (50 osallistujaa), Lappajärvi/ teemana luonto ja matkailu
- Matka kasvuun –opintomatka 29.-31.10.2018 (25 osallistujaa)
- Järviseudun Matkailutilaisuus 2.11.2018 (n. 30 osallistujaa), Vimpeli
- Kauhavan matkailuyrittäjien aamupala 6.11.2018 (12 osallistujaa), Kauhava

Hanke on ollut mediassa lehtijutuina ja radiohaastatteluina:

- Luontomatkailussa on potentiaalia/ Yrittävä Lakeus 9.4.2017 (Sanna Jyllilä)
- Tiedote hankkeen alkamisesta/ SeAMK intra 15.2.2017 (Jenny Janhunen)
- Pohjanmaan radion haastattelu 29.6.2017, suora lähetys (Sanna Jyllilä)
- Etelä-Pohjanmaalla halutaan lisätä vetovoimaa luontomatkailun avulla 6.7.2017/ Ilkka-lehti
- Etelä-Pohjanmaan luontokohteet tunnetuksi 6.7.2017/ Ykköset –lehti
- Luontoreitistöjen suunnittelu ja kehittäminen edellyttää monialaista yhteistyötä 5.9.2017/ SeAMK verkkolehti (Jenny Janhunen)
- Luonnossa liikkuminen suuressa suosiossa - mutta koko polku luontoon pitää olla hyvin suunniteltu 28.9.2017/ YLE Uutiset ja Pohjanmaan radio
- Lauhanvuori Geopark-hanke hyvässä vauhdissa 7.6.2018/ Kauhajoki-lehti (aluetiimi mainittu jutussa)
- Kyrkösjärven vesielämysreitti 17.8.2018/YLE Pohjanmaan radio, suora lähetys (Sanna Jyllilä ja Anssi Orrenmaan/ Kyrönjoen Koskihäijyt ry haastattelu)

Kriteerit täyttävien reittien ja tuotekorttien kokoaminen ja olemassa olevien sähköisten kanavien kartoitus tai linkitykset alueellisten organisaatioiden sivuille oli yksi keskeinen toimenpide. Etelä-Pohjanmaan Matkailu Oy:n kanssa sovittiin yhteistyöstä luontomatkailun näkyvyyden osalta alueorganisaation verkkosivuilla sekä [Visit Pohjanmaa](#)-portaalissa, jonka ylläpitämisestä Etelä-Pohjanmaan Matkailu Oy vastaa. Reittikuvaukset kieliversioineen (englanti ja ruotsi) laadittiin seuraavista reiteistä:

Patikkareitit

1. Prännin Patikka/ Ketunlenkki, Kauhava
2. Pyhävuori-Lakeaharju, Vimpeli ja Alajärvi
3. Jyllinkosken luontopolku, Kurikka

4. Katikankanjoni, Kauhajoki
5. Lauhanvuori, Isojoki ja Kauhajoki
6. Kuninkaanpuisto, Soini
7. Paalijärven patikka, Alajärvi
8. Kurjen kierros/ Särkisen polku, Kurikka

Melontareitit

1. Kyrkösjärven vesielämysreitti, Seinäjoki
2. Tervareitti/ Välijoki 17 km, Lappajärvi-Evijärvi

Pyöräilyreitit

3. Kalajärven pyöräilyreitti, Seinäjoki (Peräseinäjoki)
4. Kauhavaa sillalta sillalle, Kauhava

Reittikuvaukset laadittiin patikointireiteissä Ismo Nousiaisen laatimien reittiluokitteludokumenttien mukaan. Reittien ylläpitotahoihin oltiin yhteydessä ja tiedotettiin mahdollisista kohennustarpeista. Reiteistä on myös GPS- jäljet, joiden pohjalta kartat laadittiin Garmin Base Camp-ohjelmaa hyödyntäen. Reittijäljet ovat myös ladattavissa älylaitteisiin. Kuvausten laatiminen, tietojen tarkistaminen ja viimeistely olivat yllättävän aikaa vievää työtä ja olivat hankkeen ehdottomasti työläin osuus. Kuvaukset ja niistä tehdyt kieliversiot valmistuivat aivan hankkeen loppuvaiheessa.

Lisäksi hanke päivitti vuonna 2014 laaditut reittikuvaukset seuraavista reiteistä:

- o Kalajärven geologinen luontopolku, Peräseinäjoki
- o Kalliomaanpolku-Piispanpolku, Lapuan Simpsiö
- o Kierinniemen luontopolku, Ähtäri
- o Nallenpolku, Ähtäri
- o Jouppilanvuoren elämysliikuntareitti, Seinäjoki
- o Kauhalammin kierros, Kauhaneva-Pohjankankaan kansallispuisto, Kauhajoki
- o Kuninkaanpolku, Soini
- o Suksenjärvenkierros

Pyöräilyreiteistä ei valitettavasti ollut hankkeen aikana yhtäkään maastopyöräilyyn merkittyä reittiä vielä valmiina. Lauhanvuoren Geopark-alueelle on tulossa GeoBike-reitti, mutta sitä ei ole vielä kailta osin merkitty maastoon. Esimerkiksi Soinissa, Kuortaneella ja Ähtärissä maastopyöräilyreittien eteen tehdään parhaillaan töitä, joten niitä on lähitulevaisuudessa myös matkailijoiden ulottuvilla. Kuortaneen kulttuuripyöräilyreitti oli tarkoitus saada mukaan hankkeen pyöräilyreiteiksi, mutta siellä hanke ei valmistunut ajoissa eikä reittikuvausta voitu tehdä. Melonta on maakuntamme vähävetisyydestä johtuen hieman haasteellista, mutta valitut reitit ovat kuitenkin melottavissa koko kesäajan. Kyrkösjärven vesielämysreitti valmistui vasta elokuussa 2018. Kyrönjoen Koskihäyjen kanssa tehtiin tiivistä yhteistyötä reittikuvauksen laatimisessa alkusyksyn aikana ennen hankkeen päättymistä.

Sähköisten kanavien kartoittaminen. Hankkeessa kartoitettiin sähköisiä jakelukanavia, jotka soveltuvat reittien markkinoimiseen. Yhteistyö Etelä-Pohjanmaan Matkailun kanssa tarjosi mahdollisuuden reittikuvausten viemiseen VisitPohjanmaa-portaaliin, jossa ne ovat matkailijoiden ja matkailutoimijoiden löydettävissä. Sivustoa ollaan kehittämässä ja luontomatkailu tulee saamaan siellä entistä paremman näkyvyyden. Esimerkiksi maksulliseen Outdoor Active-portaaliin liittyminen ei hankkeena ole järkevää, sillä maksajan löytyminen jatkossa on hankalaa.

Retkipaikka.fi on suosittu sivusto retkeilijöiden keskuudessa, jonne seinäjokelainen Tero Hintsa on vapaaehtoispuhujalta kirjoittanut myös monesta hankkeeseen valitusta reitistä. Reittikuvauksissa on maininta niiden reittien kohdalla, joista löytyy myös hänen kirjoittamansa kokemus reitistä. Monikanavaisuuteen hankkeessa pyrittiin linkittämällä tietoja, mahdollistamalla GPS-jäljen lataamisen älypuhelimelle sekä tulostettavalla pdf-muotoisella reittikuvausesitteellä.

Hankkeen aikataulu

Hankkeen alkuperäinen toteutusaika on 1.1.2017 – 31.3.2018. Hankkeelle haettiin jatkoaikaa 1.4.-30.11.2018 väliseksi ajaksi.

Resurssit

Hankkeen projektipäällikkönä toimi Sanna Jyllilä 50 %:n työajalla. Jenny Janhunen toimi projektityöntekijänä vuoden 2017 marraskuun loppuun saakka ennen äitiysvapaalle jäämistään. Tämän jälkeen hankkeessa ovat työskennelleet Elina Järvinen ja Jennika Hakola. Taloushallintoa on hoitanut TKI-taloussihteerinä Anna-Liisa Piirto.

Toteutuksen organisaatio

Hankkeen ohjausryhmään kuuluivat yrittäjä Piia Rajala/ Kipinäkodan Luonto- ja Elämispalvelut, yrittäjä Ismo Nousiainen/ Taikapolku, Hannu Salo/ Lakeuden Elämysliikunta ry, Terttu Hermansson/ Lauhanvuori-Hämeen kangas Geopark alueeksi-projekti, Kirsi Pajula/ Etelä-Pohjanmaan liitto, Pauliina Talvitie/ SeAMK sekä rahoittajan edustajana Tuija Nikkari/ etelä-Pohjanmaan ELY-keskus. Kokousten sihteerinä toimi hankkeen projektipäällikkö Sanna Jyllilä Ohjausryhmän puheenjohtajana toimi Kipinäkodan luonto- ja elämispalveluiden yrittäjä Piia Rajala, joka keväällä 2018 muutti toiselle paikkakunnalle. Loppuajaksi ei valittu uutta puheenjohtajaa, vaan kahden viimeisen kokouksen puheenjohtaja valittiin osallistujien keskuudesta.

Ohjausryhmä kokoontui hankkeen aikana viisi (5) kertaa:

1. kokous 9.5.2017 Luontotalo Käpälikkö, Seinäjoki
2. kokous 26.9.2017 Valkoinen Puu, Kauhajoki
3. kokous 25.1.2018 Kahvila Onnentupa, Lappajärvi
4. kokous 11.6.2018 Yliluoman kyläseuran kota, Ylihärmä

Hankkeen aloituskokous ELY-keskuksessa pidettiin 5.5.2017.

Kustannukset

Hankkeen kustannukset ilmenevät oheisesta taulukosta.

Kustannusarvio SeAMK		1.1.-31.7.17	1.8.-31.12.17	1.1.-31.3.18	1.4.-30.11.18	Yhteensä
Palkkakustannukset	71 500	18 057,75	20 903,72	5 531,58	27 494,99	71 988,04
Ostopalvelut	10 000	481,00	1 110,49	1 124,23	6 892,94	9 608,66
Väälliset kust. (flat rate 24 %)	17 160	4 333,86	5 016,89	1 327,58	6 598,80	17 277,13
	98 660	22 872,61	27 031,10	7 983,39	40 986,73	98873,83

Raportointi ja seuranta

Ohjausryhmän kokouksissa seurattiin hankkeen toteutumista. Ohjausryhmän kolmannessa kokouksessa sovittiin jatkoajan hakemisesta perustuen mm. hankehenkilöstön henkilöstömuutoksiin, sulan maan aikana toteutettavien toimenpiteiden loppuunsaattamiseen ja joidenkin reittihankkeiden valmistumisen odottamiseen. Viimeinen maksatusjakso on hankkeen jatkoajan vuoksi pidempi koskien koko jatkoaikaa. Hankkeen maksatusjaksot olivat:

1. maksatusjakso 1.1.-31.7.2017
2. maksatusjakso 1.8.-31.12.2017
3. maksatusjakso 1.1.-31.3.2018
4. maksatusjakso 1.4.-30.11.2018

Yhteistyökumppanit

Hankkeen yhteistyökumppanina oli Lakeuden Elämysliikunta ry. Tiivistä yhteistyötä tehtiin myös Etelä-Pohjanmaan Matkailu Oy:n kanssa, joka ylläpitää VisitPohjanmaa –laskeutumissivustoa ja toimii keskeisenä markkinointitahona. Yhteistyö oli yksi hankkeen keskeinen toimenpide ja sitä tehtiin laajasti eri sidosryhmien ja yritysten kanssa.

Tulokset ja vaikutukset

Hankkeen tuloksena syntyi reittikuvaukset kahdeksasta (8) patikka-reitistä, kahdesta (2) pyöräreitistä ja kahdesta (2) melontareitistä. Lisäksi päivitettiin kahdeksan (8) vuonna 2014 laaditun reittikuvaukset tarkistamalla reitin tiedot ja päivittämällä niiden kuvaukset saman ilmeen mukaiseksi. Näistä reittikuvauksista laadittiin myös englanninkieliset ja ruotsinkieliset käännökset. Reittikuvaukset ovat matkailijan saatavilla www.visitpohjanmaa.fi –sivustolla, jota ylläpitää Etelä-Pohjanmaan Matkailu Oy. Materiaalit on jaettu matkailutoimijoiden ja kuntien vapaaseen käyttöön Google Driven kautta: <https://drive.google.com/drive/folders/1gtCc3eG1LVRiV3R3cBnIKUFvXEEIDuDS>

Metsähallituksen vähenevien resurssien myötä monelle sen hallinnoimalle luontoreitille haetaan uusia ylläpitotahoja ja kummiyhdistyksiä. Soinin kunnan alueella sijaitsevan Kuninkaanpuiston patikkareitti oli yksi tällainen reitti, joka oli jäämässä Metsähallituksen hallinnoinnin ulkopuolelle. Hankkeen myötävaikutuksella Soinin kunta kiinnostui reitin ylläpidon tilanteesta ja sopi Metsähallituksen kanssa katselmuksen ja sen myötä reitin sekä Soinin puolella olevien Arpaisen reittiosuuksien ylläpito tullaan ainakin osittain hoitamaan Soinin kunnan taholta.

Reittien dokumentointi ja työstäminen markkinointimateriaaliksi hyödyttää myös Lauhanvuori-Hämeen kangas Geopark-alueetta, jonka keskeisenä osana ovat alueella sijaitsevat luontoreitit. He voivat käyttää Geopark-alueen markkinoinnissa laadittuja reittikuvauksia. Myös Metsähallitus suhtautui myönteisesti kansallispuistojen alueella olevien reittien markkinoinnin lisääntymiseen.

Aluetiimin toiminnan ansiosta tiedonkulku alueille ja eri toimijoille hoitui hyvin. Tiimiläiset olivat hyvin aktiivisia ja hyödynsivät saamaansa tietoa omassa toiminnassaan. Kunnat ja kaupungit ovat ottaneet hyvin vastaan tietoa siitä, miten luontoreittejä tulee kehittää matkailijan näkökulmasta. Luontoreitit ovat usein paikallisten asukkaiden virkistyskäyttöön rakennettu, mutta ne eivät aina vastaa matkailijan tarpeisiin. Myös reittien rakentamiselle ja kehittämiseksi rahoitusta myöntävät tahot ovat tietoisia matkailijoiden tarpeista reittien käytössä. Hankkeen tiedotuksen myötä reittien ylläpitotahot ovat huomanneet viitoitusten ja opastusten tärkeyden, ja ovat olleet kiitollisia saamistaan huomioista ja kehittämisehdotuksista. Yhtenä esimerkkinä voidaan mainita hedelmällinen yhteistyö Yliluoman kyläseuran kanssa, joka Prännin Patikan Ketunlenkin reittiluokittelun yhteydessä otti heti työn alle saadut kehitysehdotukset tilaamalla lisää viittoja ja opasteita reitin varrelle. Opasteet laitettiin paikoilleen kesäkuun alkupuolella ja ohjausryhmä pääsi niihin yhdessä kokouksessa tutustumaan.

Nähtäväksi jää, miten hyvin matkailuyritykset ottavat nyt laaditut reittikuvaukset osaksi omaa toimintaansa. Tarkoitus on, että kukin yritys hyödyntäisi reittimateriaalia esim. tulostamalla lähellä sijaitsevia reittikuvauksia mökkikansioihin ja linkittämällä kuvaukset omille sivuilleen sekä VisitPohjanmaa –sivustolle. Reittien esiin nostaminen ja niiden laadun parantaminen on aktivoanut ohjelmapalveluyrityksiä, jotka saavat kuvausten yhteydessä palveluitaan esille sekä mahdollisesti tuotteistavat uusia palveluita, joissa hyödyntävät jokaisen teeman reittejä. Luontomatkailu nähdään nyt yhtenä potentiaalisena mahdollisuutena lisätä matkailijoiden viipymää alueella sekä saada myös kansainväliset matkailijat kiinnostumaan Etelä-Pohjanmaasta rauhallisena ja turvallisena matkailualueena.

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

SeAMK

Esitykset jatkotoimenpiteiksi

Maastopyöräily on vahvassa kasvussa oleva laji, jonka pariin tulee jatkuvasti lisää harrastajia. Merkityille maastopyöräilyreiteille on tarvetta ja Etelä-Pohjanmaan alue tarjoaa sekä helposti pyöräiltäviä että haasteellisempia maastoja. Sähköavusteisuus maastopyöräilyssä lisää entisestään käyttäjäkuntaa ja madaltaa kynnystä pyöräilemiseen. Merkittyjen maastopyöräreittien kehittämiselle ja rakentamiselle sekä siihen liittyvän palvelutarjonnan laajentamiselle on tarvetta lähitulevaisuudessa.

Kokonaan uusia luontoreittejä ei tarvita, vaan potentiaalisten reittien jatkokehittäminen ja reittien monikäyttöisyyden lisääminen ovat yksi keskeinen jatkokehittämisen kohde. Eri käyttäjäryhmien huomioiminen rinnakkain samoilla reiteillä edistävät myös luonnon säilyttämistä ja kestävää kehitystä. Hankkeessa valituille reiteille olisi mielenkiintoista saada kävijäseuranta, jolloin voitaisiin saada jonkinlaista suuntaa tunnettuuden lisääntymisestä kävijämäärien perusteella.

Laatu- ja turvallisuusnäkökulmien huomioimiseksi tulee hyödyntää esimerkiksi Turvallisuus- ja kemikaalivirasto TUKESin ohjeita luontoreitistöjen ja ohjelmapalveluiden kohdalla. Tarinallistamisen merkitys on myös huomattu ja sitä aloitettiin hankkeen aikana. Eteläpohjalaisten erityspiirteiden esiin nostamisessa on vielä paljon käyttämätöntä potentiaalia niin luontoreiteillä kuin luontomatkailutuotteissa.

VisitFinlandin tavoitteena on nostaa Suomi vastuullisen matkailun kärkimaaksi. Suomen vetovoimatekijät kansainvälisillä markkinoilla perustuvat luontoon, puhtauteen ja hiljaisuuteen. Luontomatkailun kehittäminen onkin jatkossa entistä keskeisemmässä roolissa, ja rajapinnat hyvinvointimatkailuun ja esimerkiksi Green Care-palveluihin ovat jatkokehityksessä syytä huomioida. Vastuullisuuden osa-alueiden kehittäminen, luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen ja niistä viestiminen kulkevat käsikädessä, ja toimijat ja matkailijat tarvitsevat lisää tietoa vastuullisuuden merkityksestä matkailussa. Niiden matkailijoiden osuus on nousussa, jotka valitsevat matkakohteensa kestävästä kehitystä ja vastuullista toimintatapaa noudattavien yritysten keskuudesta.

Allekirjoitukset

25.3.2019 Seinäjoella

Anmari Viljamaa
yksikön johtaja

Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy

Sanna Jyllilä
projektipäällikkö

Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy

Kuva: Wild Adventure Finland/ Kari Saikkonen

LIITE 1: Hankkeen tavoitteet ja toimenpiteet

LIITE 1: HANKKEEN TAVOITTEET JA TOIMENPITEET

Yhteistyö

- *Yhteistyön edistäminen eri toimijoiden kesken*
- *Yhteisen toimintamallin kehittäminen*
- *Yritysryhmähankkeiden edistäminen*

Tuotekehitys ja markkinointi

- *Etelä-Pohjanmaan profiloinnin edistäminen luontomatkailukohteeksi*
- *Matkailun mikroyritysten aktivointi luontokohteiden hyödyntämiseen omassa palvelutarjonnassa*
- *Matkailun mikroyritysten toimintaa tukevan palvelutarjonnan saattaminen markkinoille*

Tiedottaminen

- *Etelä-Pohjanmaan luontokohteiden tunnettavuuden edistäminen*
- *Etelä-Pohjanmaan luontokohteiden löydettävyyden edistäminen*
- *Vastavuoroinen tiedottaminen luontokohteista ja reiteistä sidosryhmien kesken*

- Yhteistyöryhmän koordinointi

- Matkailullisesti merkittävien vaellus-, vesistö- ja pyöräilyreittien kartoittaminen

- Luontoreittien ylläpidon- ja huoltomallin suunnittelu

- Työpajat

- Luontokohteiden hyödyntäminen (2)

- Luontokohteiden tuotekehitys (1)

- Luontokohteiden markkinointi (1)

- Tuotekortit kieliversioineen (suomi, ruotsi ja englanti)

- Kriteerit täyttävien reittien ja tuotekorttien kokoaminen ja olemassa olevien sähköisten kanavien kartoitus tai linkitykset alueellisten organisaatioiden sivuille

- Tiedottaminen hankkeessa (uutiskirje & blogi)

- Kriteerit täyttävien reittien ja tuotekorttien kokoaminen ja olemassa olevien sähköisten kanavien kartoitus tai linkitykset alueellisten organisaatioiden sivuille

- Etelä-Pohjanmaan luontokohteiden vetovoimasta liiketoimintaa (verkkojulkaisu)

